

Kostanjevica

O slovenskih božjih poteh piše Franci Petrič

Prav na ustju Vipavske doline, tam, kjer se širna furlanska nižina zoži in se že zaznava pogorje s Čavnom ter za njim Nanos, na drugi strani pa kraška planota, se na 143 metrov visokem griču dvigata cerkev Marijinega oznanjenja in k njej prizidan frančiškanski samostan. Sredi mestnega vrveža, tik nad slovensko—italijansko mejo, je na Kostanjevici ali na Kapeli, kot tudi pravijo kraju domačini, staro božjepotno svetišče s pestro zgodovino in z bogatimi zakladi preteklosti. Za Goričane z obeh strani meje je oaza zelenja, miru in duhovnosti.

Začetki božjepotništva na Kosta-

morala umakniti. Grof Thurn je zaupal cerkev karmeličanskemu škofu Petru Vespi. Ker pa je bil ta škof preveč naklonjen oratorijancem, se je moral na posredovanje karmeličanov, ki so si pridobili posebno pravico do cerkve in samostana, umakniti. Leta 1650 so končno prevzeli samostan goriški karmeličani sami in začeli skrbeti za svetišče. Grof jim je takrat poklonil tudi posestva okrog njega. Karmeličani so se z vso vnemo lotili obnove svetišča. Cerkvico so širili in krasili. Vse do leta 1785, ko so bili pregnani z odlokom Jožefa II., so ustvarili s štukaturami čudovito okrašeno cer-

Cerkev s samostanom

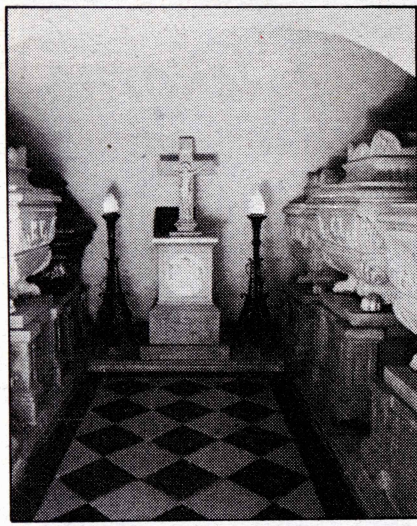
njevici so zaviti v pripoved, povezano s kostanji, ki so griču tudi dali ime. Na štoru enega od kostanjev je stala podoba Matere božje. Pri njej se je rad ustavljal lastnik posestva grof Thurn, ko je sem prihajal iz Gorice. Legenda pravi, da je grof Matija Thurn tu večkrat molil, posebno litanije, pri tem pa mu je neznani glas odgovarjal: »Prosi za nas!« To doživetje je grofa nagnilo, da je postavil na vrh griča kapelo. Znale so še druge legende, ki govorijo o gradnji prve kapele. Ena pravi, da se je hotel grof poročiti z dekletom iz bližnjega sorodstva. V zahvalo, ker je od papeža dobil

ke. Po njihovem odhodu je začela propadati.

Leta 1794 je dunajski dvor po posredovanju grofov Thurnov zopet dovolil odpreti cerkev. Zanj je skrbel svetni duhovnik. Leta 1811 so na Kostanjevico prišli frančiškani. Ti so bili leta 1785 pregnani s Svete gore. Umaknili so se v Gorico. Končno so našli zavetje pri cerkvi Marijinega oznanjenja. Z njihovim prihodom se je duhovno in kulturno življenje zopet popestrilo. Sredi 19. stoletja so imeli celo modroslovno šolo in dva letnika bogoslovja. Tu je med drugimi več kot 40 let deloval slovenski jezikoslovec p. Stanislav Škrabec. S frančiškani je prišla sem tudi knjižnica, ki so jo v dolgih letih še obogatili in danes hrani dragocene knjige, med njimi Bohoričovo slovnico (1584) z avtorjevim lastnoročnim posvetilom.

Cerkev na Kostanjevici je, kljub uničenju, ki jih je morala pretrpeti med prvo svetovno vojno, še vedno razkošno okrašena s štukaturami, freskami, platni in marmorjem. V glavnem oltarju ima središčno mesto Marijina podoba v zlatem, z žarki obdanem okviru. V ozadju je mogočno razvejeno kostanjevo drevo. Posebnost kostanjeviške cerkve so številne nagrobne plošče, kar kaže, kako navezani so bili verni, posebno še plemenitniki iz Gorice, na ta kraj. Romar, ki pride sem, pa seveda ne bo pozabil na obisk grobnice, kjer leže pokopani zadnji potomci francoske kraljevske rodbine Burbonov. Julijska revolucija leta 1830 jih je pregnala iz Francije. V Gorici so našli zavetišče pri goriškem grofu Coroniniju. Njihova želja je bila, da so pokopani na Kapeli. Čeprav niso povezani z našo narodno zgodovino, se vendarle lahko pohvalimo, da imamo tako tudi na Slovenskem pokopane kralje, in to celo potomce znamenitega »sončnega kralja«.

Kostanjeviška cerkev je bila vrsto let po vojni, ko je meja razdelila tukajšnje ljudi in kraje, srce Goriške. Od novembra 1949 do decembra 1964 je bil tu tudi sedež Apostolske administrature za Slovensko Primorje, skoraj trideset let je bila edina župnija v Novi Gorici... — prav zaradi vsega tega je za vsakega Slovenca še posebno dragocena.

Grobnica Burbonov

spregled, je postavil kapelo. Tretja zgodba pa pravi, da sega prvo svetišče v čas, ko so po griču pasli črede. Pastirji so imeli svoje zavetišče in v njem Marijino podobo, kamor so se radi zatekali v molitvi. Ker so sem radi hodili molit tudi drugi, so postavili kapelo.

Prva zgodovinska omemba svetišča na Kostanjevici sega v leto 1623. Kot pravi plošča vzdana na cerkvenem pročelju, so takrat začeli zidati manjšo cerkev. Ker je imela en sam prostor, so jo poimenovali kar »kapela«. Postaviti jo je dal grof Matija Thurn (italijansko della Torre). Grof je želel, da bi bili pri cerkvi tudi redovniki, zato je bil vesel, ko so se začeli zanj zanimati karmeličani. Vendar sta bila prva, ki sta se naselila pri kapeli, dominikanca. Pa ne za dolgo. Zaradi nasprotovanja karmeličanov sta se